

รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

Social Welfare Management Model for Elderly Better Life Quality Development

คมเดช มัชฌิมวงศ์¹

วีรวรรณ จงจิตร ศิริจिरกาล²มนสิข สิทธิสมบุญ³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ที่ปรึกษาคุณิพนธ์หลัก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³รองศาสตราจารย์ ดร.ที่ปรึกษาคุณิพนธ์ร่วม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Komdej Machchimwong¹

Veeravan Jongjit Sririjirakan² Monsit sittisomboon

¹Doctor of Philosophy (Innovation Management for Development) Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

²Assistant Professor Dr.Major Advisor,College Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

³Associate Professor Dr.Co- Advisor,College Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

picklovezaza@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินการใช้รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ มีกระบวนการวิจัย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ เป็นขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุที่เป็นเลิศ 4 ชมรม ได้แก่ 1) ชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว 2) ชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาพระบาท 3) ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลปิปูน 4) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งนาใหม่ จากนั้นจึงนำร่างรูปแบบสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่ได้มาดำเนินการจัดทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อระดมสมอง (Focus Group) กับคณะกรรมการและสมาชิกผู้สูงอายุและนักวิชาการด้านสาธารณสุข จำนวน 12 คนซึ่งเป็นสมาชิกในชมรมทั้ง 4 ชมรม หลังจากนั้นดำเนินการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่านโดยวิธีการ IOC หลังจากนั้นจึงนำรูปแบบไปหาค่าความเชื่อมั่นจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาค่อม อำเภอปิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 ท่าน เมื่อได้ผลการวิเคราะห์จึงดำเนินการปรับรูปแบบอีกครั้งและนำไปทดลองใช้ในชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการประเมินจากการนำรูปแบบไปใช้โดยภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.44, S.D.=0.20$) จากผลการประเมินผู้วิจัยจะเลือกใช้สวัสดิการที่มีผลการประเมิน 2 ลำดับแรกคือ สิ่งอำนวยความสะดวก และ ด้านการเงิน รวมทั้งจะนำเอาผลการประเมินลำดับสุดท้ายมาดำเนินการคือ ด้านนันทนาการ มาดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ในการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการนำรูปแบบที่ผ่านการประเมินผลในการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้จริงในพื้นที่ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อดำเนินการมาได้ระยะหนึ่งจึงดำเนินการประเมินผลกับสมาชิกชมรมผู้สูงอายุซึ่งเป็นประชากรในการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 208 คน ผลการวิจัยในระยะนี้พบว่า ระดับความพึงพอใจของการใช้รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.60, SD=0.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ (อาชีพ) ของรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98, SD=0.14$) สิ่งอำนวยความสะดวกของรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

อยู่ระดับที่มีความพึงพอใจรองลงมา ($\bar{X}=4.94, SD=0.24$) และค่านันทนาการรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอยู่ในความพึงพอใจอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=3.58, SD=0.73$)

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดสวัสดิการ , การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop and to assess the social welfare model for improving the quality of life of elderly. The process of this study was divided into 2 stages.

The first stage of the study was to develop the model of social welfare for boosting the quality of life in older ages. The data using for the draft of the social welfare model of elderly was collected from related literature reviews and lesson learned visualizing from 4 excellent senior citizen clubs, 1) the senior citizen club of Khaokaew Subdistrict 2) the senior citizen club of Khaophrabat Subdistrict 3) the senior citizen club of Phipun Hospital and 4) the senior citizen club of Ban Thungnamai Health Promoting Hospital. Then, the author conducted a focus group which consisted of 12 participants from the 4 excellent senior citizen clubs, the committees, the members of senior citizen clubs, and public health officers. The construct validity was analyzed by 7 experts using IOC and the reliability was analyzed by 30 members of the senior citizen club of Yangkom Subdistrict, Phipun District, Nakhonsithammarat Province. The author revised the model and examined it with elderly populations in the area of Khaokaew Subdistrict, Nakhonsithammarat Province.

The first stage results showed that:

The evaluating results of using the model in overall was in the high level ($\bar{x}=4.44, S.D=0.20$). The author assessed and chose the top two social welfare services which were the facilities and the income combining with recreation to continue the study in the second stage

The second stage was to apply the results from the study in the first stage with 208 subjects in the area of Khaophrabat Subdistrict, Chian Yai District, Nakhonsithammarat Province.

The second stage results showed that:

The level of satisfaction toward the model of social welfare for boosting the quality of life in older ages in overall was rated as the high level ($\bar{x}=4.98, S.D=0.14$). As considering into each aspects, the economic aspect of social welfare model for boosting the quality of life in older people was rated as the highest level ($\bar{x}=4.98, S.D=0.14$) followed by the facilities aspect of social welfare model for boosting the quality of life in older people ($\bar{x}=4.94, S.D=0.24$) and ended with the recreation aspect of social welfare model for boosting the quality of life in older people ($\bar{x}=3.58, S.D=0.73$)

Keywords: Welfare Model, The development of the quality of life of elderly

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ในปัจจุบันส่งผลให้ประชากรในประเทศไทยสูงขึ้นทุกปีทั้งนี้จากข้อมูลประมาณการจำนวนประชากรของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2553-2583 พบว่า ในปี พ.ศ.2553 จำนวนอายุของประชากรไทยจะมีอัตราเพิ่มขึ้นจากประชากรชาย 70.4 ปี และ ประชากรหญิง เท่ากับ 77.5 ปี ส่วนในปี พ.ศ.2583 อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากรไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 75.3 ปี ในกรณีของเพศชาย ส่วนกรณีของเพศหญิง เพิ่มขึ้นเป็น 81.9 ปี(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556 : 12) จากข้อมูลดังกล่าวนอกจากความก้าวหน้าทางการแพทย์แล้ว ถือเป็นความสำเร็จของการพัฒนาใน

ประเทศไทย กล่าวคือ ประชากรมีอายุขัยที่สูงขึ้น และ อัตราการเกิดใหม่ที่ลดลงอย่างรวดเร็วจากอัตราที่สูงและไม่คงตัวในหลายทศวรรษก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตาม ในทุกๆ ความสำเร็จย่อมนำมาความท้าทายใหม่ๆ มาให้ และปัญหาการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยนั้นก็ไม่ใช่ข้อยกเว้น ยกตัวอย่างเช่น จำนวนของประชากรวัยทำงานในประเทศไทยที่คาดการณ์ว่าจะหดตัวลงมากกว่าร้อยละ 10 ภายในปี 2583 ทั้งนี้ประเทศไทยได้หยุดรับประโยชน์จาก ‘การปันผลทางประชากร’ แล้ว ซึ่งในอนาคตการเติบโตและการพัฒนาของมาตรฐานการครองชีพของประเทศจะมาจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ครอบครัวที่มีผู้นำเป็นผู้สูงอายุชาวไทยมีโอกาสเป็นคนยากจนมากกว่าผู้นำครอบครัวที่มีอายุในช่วง 30 ถึง 40 ปี ถึงสองเท่า และในหลายๆ กรณีครอบครัวเหล่านี้ไม่ได้รับสิทธิในกองทุนบำเหน็จบำนาญของแรงงานในระบบ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยและประเทศที่กำลังพัฒนาอื่นๆ ในอาเซียนกำลัง ‘แก่ก่อนรวย’ ดังนั้นความสามารถของรัฐที่จะจัดการกับการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วจะถูกจำกัดมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งร่ำรวยในขณะที่ประชากรวัยทำงานนั้นกำลังเติบโต ในขณะที่เดียวกันคนไทยยังมีความคาดหวังที่สูงจากรัฐ ซึ่งจากการสำรวจล่าสุดทั่วเอเชียพบว่า 2 ใน 3 ของคนไทยหวังว่ารัฐจะเป็นที่พึ่งแรกของความช่วยเหลือด้านการเงินเมื่อแก่ตัว หากมองในระดับสากล การจัดการกับความคาดหวังต่างๆ พร้อมไปกับความเป็นได้ทางการคลังมีความเกี่ยวเนื่องกับบทบาทสำหรับการจัดหาเงินในด้านการบริการและผลประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไม่ได้มาจากภาครัฐ ซึ่งก็คงจะไม่แตกต่างกันสำหรับประเทศไทย (The World Bank, 2016) ดังนั้นแล้วประเทศไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยต้องทำความเข้าใจว่าการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยไม่ได้เกี่ยวข้องแต่เพียงตัวผู้สูงอายุเท่านั้น ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับทุกคน การปฏิรูปนโยบายที่ครอบคลุมในวงกว้างและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหา กระบวนการนี้สามารถเริ่มต้นที่นโยบายต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการมีบุตรของแต่ละครอบครัว การผนวกกำลังความช่วยเหลือของรัฐในการดูแลเด็ก และนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะช่วยปรับสมดุลของชีวิตการทำงานและครอบครัว ตลอดจนนโยบายในช่วงชีวิตการทำงานที่จะต้องสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และการปฏิรูปแรงงานและนโยบายด้านภาษีเพื่อสนับสนุนชีวิตการทำงานที่ยาวนานและมีประสิทธิภาพ รวมถึงนโยบายการย้ายถิ่นเพื่อดึงดูดคนงานอายุน้อย การปฏิรูปเหล่านี้ยังมีความจำเป็นเพื่อรับรองความครอบคลุมของประกันสังคม สุขภาพ และระบบการดูแลระยะยาวอย่างกว้างขวาง และให้การคุ้มครองทางการเงินที่เพียงพอแก่ผู้สูงอายุ อีกทั้งยังคงค่าใช้จ่ายภาครัฐอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกันในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุขาดการส่งเสริมการสนับสนุนจากรัฐในด้านการจัดรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีส่งผลให้เห็นนโยบายต่างๆ ภาครัฐที่ลงสู่ระดับจังหวัดโดยเฉพาะจังหวัดในภาคใต้ตอนบน โดยเฉพาะรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุโดยรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีบางอำเภอเท่านั้นที่เน้นให้ตำบลและชุมชนต่างๆ มารวมตัวให้มีกองทุนสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราชไม่เป็นไปอย่างทั่วถึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและปัญหาอื่นๆ ตามมา

การวิจัยในครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดยศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ในการค้นหาความสำเร็จ รูปแบบกระบวนการ แนวทาง วิธีการ ตลอดจนวิเคราะห์ความเชื่อมโยงไปสู่ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การใช้รูปแบบการจัดการสวัสดิการสังคมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของ รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ

การวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่การพัฒนาารูปแบบสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ มีขั้นตอนดังนี้คือ

1. ร่างรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ จากการศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย การศึกษา Best Practice ถอดบทเรียนจากศึกษาระณีศึกษาชมรมที่เป็นเลิศ 4 ชมรม ได้แก่ 1) ชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว 2) ชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาพระบาท 3) ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลพิบูล 4) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งนาใหม่
2. นำร่างรูปแบบที่ได้มาดำเนินการจัดทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อระดมสมอง (Focus Group) กับคณะกรรมการและสมาชิกผู้สูงอายุและนักวิชาการด้านสาธารณสุข จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นสมาชิกในชมรมทั้ง 4 ชมรม
3. นำร่างที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาหาความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เพื่อตรวจหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) ให้ครอบคลุมรายละเอียดในแต่ละด้านโดยวิธีการ IOC
4. นำร่างที่ได้จากการหาค่าที่เที่ยงตรงเนื้อหาเชิงโครงสร้างมาหาไปใช้จริงกับผู้เป็นสมาชิกที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลยางค่อม อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 ท่าน เพื่อหาคุณภาพความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับแล้วนำไปวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบัก (Cronbach, 1951 อ้างใน พิสุทธา อารีราษฎร์, 2551 : 158) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของได้ .87
5. นำผลที่ได้จากการหาค่าความเชื่อมั่นในขั้นตอนที่ 4 มาปรับให้เหมาะสมและนำไปทดลองใช้ในชุมชนผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว จังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับผลการศึกษานำเสนอได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาค่าความเชื่อมั่น

สวัสดิการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.52	.39	มากที่สุด
ด้านจิตอาสา	4.25	.46	มาก
ด้านกิจกรรม	4.20	.79	มาก
ด้านนันทนาการ	4.04	.65	มาก
ด้านเศรษฐกิจ(อาชีพ)	4.28	.75	มาก
ด้านการเงิน	4.83	.22	มากที่สุด
ด้านอาหารและโภชนาการ	4.40	.54	มาก
รวม	4.44	.20	มาก

จากผลการประเมินผู้วิจัยจะเลือกใช้สวัสดิการที่มีผลการประเมิน 2 ลำดับแรกคือ สิ่งอำนวยความสะดวก และ ด้านการเงิน รวมทั้งจะนำเอาผลการประเมินลำดับสุดท้ายมาดำเนินการคือ ด้านนันทนาการ มาดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 1

ขั้นตอนวิจัยขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ 4 ชมรม ได้แก่ 1) ชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว 2) ชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาพระบาท 3) ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลพิบูล 4) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งนาใหม่ จำนวน 12 คน

สำหรับขั้นตอนที่ 4 ประชากรคือ สมาชิกชุมชนผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 ท่าน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในการวิจัยระยะที่ 1

1. แบบประเมินค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (IOC) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

ใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งกำหนดเกณฑ์แปลความหมายของคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. แบบประเมินสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 มีคุณภาพมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 มีคุณภาพระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 มีคุณภาพในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 มีคุณภาพระดับน้อย และ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 มีคุณภาพระดับน้อยที่สุด

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการนำรูปแบบที่ผ่านการทดลองไปใช้จริงในชุมชนเขาพระบาท ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

มีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. นำรูปแบบสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุมาใช้จริงในชุมชนเขาพระบาท ซึ่งมีชมรมผู้สูงอายุชมรมเขาพระบาทตั้งอยู่ ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช หลังจากการปรับแก้รูปแบบจากผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยผ่านกระบวนการดำเนินงานตามโครงการที่สอดคล้องกับรูปแบบดังกล่าวทั้งนี้เฉพาะด้านที่มีความพึงพอใจสูงสองลำดับแรกและลำดับสุดท้ายมาดำเนินการในการวิจัยในระยะที่ 2

2. หลังจากดำเนินการนำรูปแบบสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุมาใช้ได้ระยะหนึ่งจึงดำเนินการนำแบบประเมินชุดเดียวกับที่เก็บข้อมูลจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราชมาใช้โดยเป็นการเก็บข้อมูลจาก สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว อายุจำนวน 208 ท่าน

3. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุทั้ง 208 ท่าน มาเรียบเรียงเป็นประเด็นตามกรอบประเด็นทั้ง 3 ด้านคือ ด้านสิ่งแวดล้อม สะดวก ด้านการเงิน และด้านนันทนาการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2

สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาพระบาท จำนวน 208 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. รูปแบบการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ

2. แบบประเมินการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุทั้งนี้เกณฑ์การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนี้นี้ คือ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 มีคุณภาพมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 มีคุณภาพระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 มีคุณภาพในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 มีคุณภาพระดับน้อย และ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 มีคุณภาพระดับน้อยที่สุด โดยการสอบถามความพึงพอใจกับสมาชิกผู้สูงอายุเขาแก้วจำนวน 208 ท่านเพื่อหาข้อสรุปงานวิจัย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยทั้ง 2 ระยะ เป็นการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและ คำร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยที่ได้นำเสนอแล้วนั้นปรากฏว่าได้ผลบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ ผลการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ มี 5 ด้านด้วยกันคือ ด้านพัฒนาการเงินผู้สูงอายุ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านอาชีพ ด้านนันทนาการ ด้านอาหารและด้านกิจกรรม และด้านจิตอาสา และเมื่อนำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองใช้ในพื้นที่ สมาชิกชุมชนผู้สูงอายุตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52, S.D.=0.39$) ด้านจิตอาสา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25, S.D.=0.46$) ด้านกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02, S.D.=0.79$) ด้านนันทนาการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04, S.D.=0.65$) ด้านเศรษฐกิจ (อาชีพ) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28, S.D.=0.75$) ด้านการเงินภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.83, S.D.=0.22$) ด้านอาหารและโภชนาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40, S.D.=0.54$) ผลจากการประเมินรูปแบบสวัสดิการจากการทดลองจึงมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้จริงในพื้นที่ชุมชนเขาพระบาท ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการนำรูปแบบไปใช้จริงในพื้นที่ชุมชนเขาพระบาท ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่พบว่า พบว่า ระดับความพึงพอใจของการใช้รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.60, SD=0.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ(อาชีพ)ของรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98, SD=0.14$) สิ่งอำนวยความสะดวกของรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอยู่ระดับที่มีความพึงพอใจรองลงมา ($\bar{X} = 4.94, SD=0.24$) และด้านนันทนาการรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอยู่ในความพึงพอใจอันดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.58, SD=0.73$)

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการจัดทำรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุโดยการวิเคราะห์เอกสารและทฤษฎีรวมทั้งผลการดำเนินการของชุมชนผู้สูงอายุที่เป็นเลิศทั้งนี้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงและนำรูปแบบสวัสดิการไปทดลองใช้พบว่า รูปแบบสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมี 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเศรษฐกิจ (อาชีพ) ด้านการเงิน ด้านอาหารและโภชนาการ

2. ผลการนำรูปแบบสวัสดิการที่เหมาะสมไปใช้ในชุมชนผู้สูงอายุเขาพระบาท จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นการนำรูปแบบสวัสดิการผู้สูงอายุ 3 ด้านมาดำเนินการ พบว่า

ด้านที่ 1. รูปแบบสวัสดิการด้านเศรษฐกิจความต้องการของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ต้องการให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุในโรงงาน หน่วยงาน บริษัทต่างๆ อยู่ในระดับมาก ต้องการให้มีอาชีพเสริมทำงานเพื่อหารายได้สำหรับผู้สูงอายุเป็นระดับรองลงมา และต้องการให้ท้องถิ่นส่งเสริมงบประมาณในการประกอบอาชีพในหมู่บ้านของผู้สูงอายุเป็นระดับสุดท้าย ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนัวรรณ พันธเสน (2556 : 220) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลชัยบุรี อำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานีที่พบว่า ควรมีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและพัฒนารายได้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิระวัฒน์ กอศิริวานนท์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเขาคูดัมศักดิ์ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในด้านกองทุนสวัสดิการเพื่อใช้ในยามป่วยไข้หรืออื่นๆ

ด้านที่ 2. รูปแบบสวัสดิการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการการแพทย์เคลื่อนที่ระดับมากที่สุด ความต้องการให้มีหน่วยงานรัฐมีรถรับส่งฉุกเฉินระดับรองลงมาและความต้องการให้มีห้องน้ำที่เหมาะสมระดับสุดท้าย ซึ่งเป็นงานวิจัยที่สอดคล้อง

กับขนิษฐา คงบรรทัด (2556 : 10-11) ได้ศึกษาความต้องการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น รำพรหม ศิริจันทน์ (2555 : 100) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตและการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทั้งสองพบว่าผู้สูงอายุต้องการจัดตั้งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น ราว และพื้นกันลื่น ทางลาดและฟุตบาทหรือช่องเดินสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งในสถานที่ราชการ สถานที่สาธารณะ รวมถึงในบ้านที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ เช่นเดียวกับ สวัสดิ์ อินธิแสง (2553) ที่ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการให้บริการสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุควรให้บริการเกี่ยวกับการจัดเครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัยและด้านการแพทย์สาธารณสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิระวัฒน์ กอศิริวานนท์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเขตอุดมศักดิ์ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในด้านสาธารณสุขปลอดภัยด้านถนนและที่พักอาศัยเพื่อรองรับผู้สูงอายุพร้อมต้องการรถพยาบาลสำหรับผู้ป่วยฉุกเฉิน

ด้านที่ 3 รูปแบบการจัดสวัสดิการด้านนันทนาการความต้องการของผู้สูงอายุด้านนันทนาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความต้องการจัดทัศนศึกษา ไหว้พระ 9 วัด ภายใน จังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมาก และต้องการมีสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุเป็นระดับรองลงมา และต้องการอุปกรณ์ออกกำลังกายให้ยืมใช้เป็นระดับสุดท้าย เป็นการสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ หอนงาม (2551 : 113-114) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยพบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้สูงอายุอยู่เสมอ เช่นเดียวกับ จรินทร์ หนูสม (2554) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลร่มเมือง จังหวัดพัทลุง โดยพบว่า การจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุต้องบริการกิจกรรมนันทนาการ ในวันสำคัญต่างๆ เพื่อสร้างความรื่นเริงให้กับผู้สูงอายุอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับการนำรูปแบบสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชนไปใช้ประโยชน์นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนทั้งภายนอกและภายในเพื่อปรับปรุงรูปแบบที่จะนำไปใช้ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน อย่างไรก็ตามการนำเอารูปแบบไปใช้นั้น ชุมชนจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อการนำไปใช้กับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุด้านใดด้านหนึ่งมาปรับใช้กับชุมชนขึ้นอยู่กับความต้องการกับความพร้อมของชุมชน

1.2 จากผลการวิจัยการดำเนินการตามรูปแบบทุกรูปแบบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะปรับให้มีความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการปฏิบัติของผู้สูงอายุที่มีต่อรูปแบบกับการพิจารณาฐานการเงินของผู้สูงอายุโดยให้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรมและจับต้องได้

1.3 ชุมชนควรที่จะผลักดันหรือส่งเสริมการยกชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งอาชีพผู้สูงอายุ ให้มีความสอดคล้องกับผลการปฏิบัติหน้าที่ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้เกิดกำลังใจในการทำงานต่อไป

1.4 รูปแบบสวัสดิการทั้ง 3 รูปแบบชุมชนควรที่จะกำหนดเป็นนโยบายการทำงานของแต่ละชุมชนเพื่อให้ชุมชนของผู้สูงอายุเห็นรูปธรรมจับต้องได้และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.5 รูปแบบสวัสดิการทั้ง 3 รูปแบบมีความหลากหลายโดยตัวของรูปแบบเองชุมชนควรที่จะมีการประกาศใช้และแนะนำวิธีการปฏิบัติตามรูปแบบที่วางไว้ต่อชุมชนผู้สูงอายุให้ทราบโดยทั่วกันและเข้าใจเพื่อประโยชน์สำหรับการนำไปปฏิบัติ

1.6 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุทั้ง 3 รูปแบบมีขั้นตอนในการดำเนินงานตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ความรับผิดชอบ การกำหนดคณะทำงาน การจัดเตรียมความพร้อมของ

คณะทำงาน กำหนดแนวทางการจัดทำแผน โดยการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน การจัดทำแผน การจัดทำแผนรูปแบบสวัสดิการ โดย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดทิศทางผู้สูงอายุ การกำหนดรูปแบบ การกำหนดพันธกิจ การกำหนดเป้าประสงค์ การ กำหนดตัวชี้วัด รวมไปถึงรูปแบบการปฏิบัติงานต่างๆ และเพื่อให้การดำเนินการตามรูปแบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้ประสบความสำเร็จจะต้องทำตามขั้นตอนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อนำไปสู่ผลการประเมินการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยรูปแบบการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในครั้งต่อไป ควรที่จะให้ผู้กำลังเข้าสู่ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนรูปแบบการจัดการสวัสดิการชุมชนผู้สูงอายุในชุมชนเขาพระบาท

2.2 การวิจัยรูปแบบสวัสดิการผู้สูงอายุในครั้งต่อไปควรที่จะนำเอาเป้าหมายที่ท้าทายมากกว่าการนำเอารูปแบบ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพียงด้านเดียวของชุมชนผู้สูงอายุมาร่วมจัดทำเป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อส่งผลกระทบต่อ ความเป็นเลิศของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ หอนงาม. (2551). ความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญ อำเภอ เพ็ญ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทัศนารม พันธ์เสน. (2551). การพัฒนาระบบการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลธัญบุรี : ในเขตเทศบาลธัญบุรี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี.
- ขนิษฐา คงบรรทัด. (2556). ความต้องการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้าน แสด อำเภอบ้านแสด จังหวัดขอนแก่น.
- จรินทร์ หนูสม.(2554). การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลร่มเมือง จ.พัทลุง .รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐ ประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- รำพรรณ ศิริจันทร์. (2555). คุณภาพชีวิตและการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ: ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่.
- วิระวัฒน์ กอศิริวานนท์(2554) ความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเขตอุดมศักดิ์ .รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐ ประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สวัสดิ์ อินธิแสง(2553) รูปแบบการให้บริการสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการ ปกครองท้องถิ่น.มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556).การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553- 2583 = Population projections for Thailand 2010-2040. กรุงเทพฯ .โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สำนักข่าวโพสต์ทูเดย์. (2558). บิ๊กๆ ชาวผู้สูงอายุร่วมมอมกับกอบ.ข่าวการเมืองโพสต์ทูเดย์. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2559. จาก <http://www.posttoday.com/politic/397035>
- The World Bank. (2016). สังคมสูงวัยในประเทศไทย – ใช้ชีวิตอย่างไรให้มั่งคั่งและยั่งยืน. ออนไลน์. <http://blogs.worldbank.org/eastasiapacific/th/aging-in-thailand-how-to-live-long-and-prosper>.เข้าถึงเมื่อ 14/12/2559